

การศึกษาการติดต่อสื่อสารภายในของโรงเรียนมัธยมสาธิต
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

นายกมลเวช นิคส์ฤทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-555-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018637 114704804

A STUDY OF THE IN - SCHOOL COMMUNICATION OF DEMONSTRATION SECONDARY
SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS,
BANGKOK METROPOLIS

Mr. Kamonvate Nitayasuthi

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Educational Administration
Graduate School
Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-555-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาการติดต่อสื่อสารภายในของโรงเรียนมัธยมสาธิต
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

โดย

นายกมลเวช นิตยสุภรณ์

ภาควิชา

บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักดิ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิภา คุปรัตน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ที่เก็บไปครอบงวดีพิมพ์ขึ้นเพียงฉบับเดียว

กมลเวช นิตยสุทธิ : การศึกษาการติดต่อสื่อสารภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร (A STUDY OF THE IN-SCHOOL COMMUNICATION
OF DEMONSTRATION SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE
MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS, BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา :
รศ.นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, 176 หน้า. ISBN 974-581-555-1

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการติดต่อสื่อสาร วิธีการที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ระดับ
ความสนใจของชนิกของข่าวสาร และปัญหาการสื่อสารภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของการสื่อสารในโรงเรียนใช้แบบเป็นทางการ มากกว่าแบบไม่เป็น
ทางการ ใช้ทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่างมากกว่าจากล่างขึ้นบนและใช้วิธีการส่งผ่านข่าวสารโดยตรง
มากกว่าวิธีการส่งผ่านบุคคลอื่น การใช้โอกาสแบบเป็นทางการใช้การประชุมคณะกรรมการที่ตั้งไว้มากที่สุด
วิธีการผู้บริหารเรียกพบเป็นรายบุคคลใช้น้อยที่สุด ผู้บริหารและอาจารย์ใช้หลักสำคัญ 7 ประการ ในการ
ติดต่อสื่อสาร โดยคำนึงถึงด้านความน่าเชื่อถือมากที่สุด อยู่ในระดับบ่อยครั้ง และคำนึงถึงด้านความสามารถ
ของผู้รับน้อยที่สุด อยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง

โรงเรียนมัธยมศึกษาใช้วิธีการติดต่อสื่อสารด้วยวาจามากกว่าลายลักษณ์อักษรในระดับบ่อยครั้ง
และมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันทั้ง 2 วิธี ทางวาจาใช้การประชุมคณะกรรมการมากที่สุด และใช้การประกาศ
เสียงตามสาย หรือทางเครื่องกระจายเสียงน้อยที่สุด ส่วนทางลายลักษณ์อักษรใช้หนังสือเวียนมากที่สุด
และใช้จดหมายส่วนตัวน้อยที่สุด เรื่องอุปกรณการสื่อสารพบว่า โรงเรียนสาธิตมัธยมส่วนใหญ่มีครบทุกรายการ
นอกจากเครื่องติดต่อภายใน สภาพการใช้งานอุปกรณ์เกือบทุกชนิดอยู่ในระดับใช้งานได้ นอกจากวิทยุสื่อสาร
ที่อยู่ในระดับพอใช้งานได้ ชนิกของข่าวสารที่ผู้บริหารและอาจารย์สนใจมากที่สุดคือ ข่าวกิจการนักเรียนและ
สนใจข่าวงานสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์น้อยที่สุด แต่ความสนใจในข่าวทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับ
สนใจมาก ปัญหาที่พบในการสื่อสารในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย ส่วนที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ การแจกข่าวสาร
กระชั้นชิดจนเกินไป จนไม่สามารถปฏิบัติตามได้ ส่วนที่เป็นปัญหาน้อยที่สุดคือ ขนาดของตัวหนังสือและความ
ชัดเจนของการเขียนหรือการพิมพ์

ภาควิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา บริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิติกร กมลเวช นิตยสุทธิ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

C242079 : MAJOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD : COMMUNICATION/DEMONSTRATION SECONDARY SCHOOLS/BANGKOK METROPOLIS

KAMONVATE NITAYASUTHI : A STUDY OF THE IN-SCHOOL COMMUNICATION OF DEMONSTRATION SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS, BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. NOPPONGS BUNYAJITRADULAYA, 176 PP. ISBN 974-581-555-1

The purposes of the research were to study (1) the in-school communication, (2) the means of communication (3) the degree of interest in each kind of information and (4) the problems of the communication in demonstration secondary schools under the jurisdiction of the ministry of university affairs, Bangkok Metropolis.

Research findings showed as follows. The formal communication was the method used in schools more than an informal one. The formal communication and direct approach were most used more than the informal and indirect approach. Formal occasion was most used for committee meeting and was least used for the direct call from the school administrators. The informal occasion was most used for unexpected meeting and was least used for home visit. The school administrators and teachers applied the 7C's of communication, the most used was credibility and the least one was capability of audience.

The verbal communication was the method more used in schools than the written one. (The frequency of using both methods was nearly on the same level). The verbal communication was most used in committee meeting. The on-lined announcement was the least used. The circular-letter was the most used in form of written communication while personal letter was the least used. Most schools had all communication equipment which were well-equipped except transreceiver and intercom. All the communication equipment was in good condition. The transreceiver was in the condition just being able to be used. School administrators and teachers were most interested in information related to student activity programs and least interested in community relations and public relations information. The problems of in-school communication were rated the low level problems. All kinds of information were highly in care. The most important problems were the information distribution which was too urgent to operate. The letter size and clarity of typing or writing were rated the least problems.

ภาควิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา บริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิติกร กมลวาท นิตยสุทธิ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา นพพวง บุญจิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยความกรุณาในการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหาร การศึกษา และปัจจุบันดำรงตำแหน่ง รองคณบดี ปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม) ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้ความเอาใจใส่ดูแล ช่วยเหลือแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดมาจนกระทั่งสำเร็จสมบูรณ์

ในงานวิจัยนี้จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือ อันได้แก่ แบบสอบถามที่มีคุณภาพ ซึ่งในการปรับปรุงแบบสอบถามได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน อาทิเช่น รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระชัย ปุณณโฑติ รองศาสตราจารย์ศักดา บุญไชยโรจน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรวิชุดา แก้วสัมฤทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณี มั่นสัโพบูลย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วารินทร์ มาศกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิระวรรณ อามระดิษฐ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรสา รุ่งแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์อเนก ทิรัณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกชัย กิษฐ์พันธ์ และ อาจารย์สมยศ ชิดมงคล

นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งในการให้ข้อมูลการวิจัยจากท่าน อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ รองคณบดี ปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านในโรงเรียนมัธยมสาธิตทั้ง 5 แห่ง

ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) ได้รับความร่วมมือจาก คุณกิ่งกมล ทวีชาติวิทยากุล และ อาจารย์กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล โดยมีอาจารย์สาทร เจริญภักดี เป็นผู้ให้คำแนะนำในการจัดทำเอกสาร ส่วนในการจัดพิมพ์ต้นฉบับได้รับความร่วมมือจาก คุณว่าไพร วันเพ็ชร คุณนิภา ศรีสมโภชน์ คุณอารีวรรณ จันทร์หอม และ คุณบุญส่ง พรหมทอง เจ้าหน้าที่ประจำโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ (ฝ่ายมัธยม)

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุก ๆ ท่านที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

กมลเวช นิตยสุทธิ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๘
กิตติกรรมประกาศ	๙
สารบัญ	๑๑
รายการแผนภูมิและตารางประกอบ	๑๒
๒	
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
คำจำกัดความในการวิจัย	7
ประโยชน์ของการวิจัย	10
วิธีการดำเนินการวิจัย	10
2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
ความหมายของการติดต่อสื่อสาร	18
ความสำคัญของการติดต่อสื่อสารในองค์กร	21
กระบวนการติดต่อสื่อสาร	27
ลักษณะของการติดต่อสื่อสาร	32
หลักสำคัญ 7 ประการในการติดต่อสื่อสาร	37
สื่อที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร	38
หน้าที่ของการสื่อสารในองค์กร	40
บรรยากาศการสื่อสารในองค์กร	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย	50
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	50
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52

บทที่	หน้า
การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
ตอนที่ 1 สถานภาพการผู้ตอบแบบสอบถาม	60
ตอนที่ 2 การติดต่อสื่อสารภายในโรงเรียนมัธยมสาขิต	
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เขตกรุงเทพมหานคร	66
ตอนที่ 3 วิธีการที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารภายในโรงเรียนมัธยมสาขิต...	78
ตอนที่ 4 ความสนใจในชนิดข่าวสารของผู้บริหาร และอาจารย์.....	90
ตอนที่ 5 ปัญหาในการสื่อสาร.....	110
5 สรุปผลการวิจัย	115
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	115
วิธีดำเนินการวิจัย	115
สรุปผลการวิจัย	117
อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	124
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต	139
บรรณานุกรม	140
ภาคผนวก ก.	144
จดหมายขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ.....	145
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	146
ภาคผนวก ข.	147
จดหมายขอความร่วมมือ	148
แบบสอบถามสำหรับงานวิจัย.....	151
ภาคผนวก ค.	168
รายละเอียดของแต่ละด้านในการปฏิบัติการสื่อสาร	169
ประวัติผู้เขียน	176

แผนภูมิและตารางประกอบ

แผนภาพที่		หน้า
1	รูปแบบของกระบวนการสื่อสารโดยทั่วไป	28
2	รูปแบบของการสื่อสารของอริสโตเติล	29
3	รูปแบบของการสื่อสารของเบอร์โวล	30
4	รูปแบบของการสื่อสารของนันทนและวีเวอร์	31
แผนภูมิที่		
กราฟแสดงการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างผู้บริหารและอาจารย์		
1	การใช้โอกาสในการสื่อสารแบบเป็นทางการ	69
2	การใช้โอกาสในการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ	72
3	การปฏิบัติการติดต่อสื่อสาร	77
4	วิธีการที่ใช้ในการสื่อสารทางวาจา	80
5	วิธีการที่ใช้ในการสื่อสารทางลายลักษณ์อักษร	83
6	การใช้งานของอุปกรณ์การสื่อสารในโรงเรียน	89
7	ความสนใจในชนิดของข่าวสารงานวิชาการ	93
8	ความสนใจในชนิดของข่าวสารงานบุคคล	95
9	ความสนใจในชนิดของข่าวสารงานกิจการนักเรียน	98
10	ความสนใจในชนิดของข่าวสารงานสัมพันธ์สัมพันธ์และ การประชาสัมพันธ์	102
11	ความสนใจในชนิดของข่าวงานธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ บริเวณและการบริการ	106
12	ภารกิจในการบริหารงานโรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน	109
ตารางที่		
1	จำนวนผู้บริหารและอาจารย์ ที่ให้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนก แต่ละโรงเรียน.....	11
2	จำนวนอาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในงานวิจัย	12
2	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป รับคืนและที่สมบูรณ์ ซึ่งใช้ในการวิจัย	57

ตารางที่

3	เพศ	61
4	อายุ	62
5	ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน	63
6	วุฒิการศึกษา	64
7	ตำแหน่งวิชาการ	65
8	ลักษณะของการสื่อสารในโรงเรียน	66
9	การให้โอกาสในการสื่อสารแบบเป็นทางการ	68
10	การให้โอกาสในการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ	70
11	การให้โอกาสในการสื่อสารแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ	73
12	การปฏิบัติการสื่อสารในโรงเรียน 7 ด้าน	75
13	การให้วิธีการสื่อสารทางวาจา	78
14	การให้วิธีการสื่อสารทางลายลักษณ์อักษร	81
15	การให้วิธีการสื่อสารทางวาจาและทางลายลักษณ์อักษร	84
16	แสดงค่าร้อยละของอุปกรณ์การสื่อสารที่มีใช้ในโรงเรียน	85
17	การใช้งานของอุปกรณ์การสื่อสารในโรงเรียน	87
18	ความสนใจข่าวเกี่ยวกับงานวิชาการ	90
19	ความสนใจข่าวเกี่ยวกับงานบุคคล	94
20	ความสนใจข่าวเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน	96
21	ความสนใจข่าวเกี่ยวกับงานสัมพันธ์ชุมชนและการประชาสัมพันธ์	99
22	ความสนใจข่าวเกี่ยวกับงานธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ บริเวณและการบริการ	103
23	ความสนใจข่าวเกี่ยวกับภาระกิจในการบริหารงานโรงเรียน 5 ด้าน .	107
24	ปัญหาในการสื่อสาร	110